

*Н.М. ВОЛОСНІКОВА***ФОРМУВАННЯ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОЇ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ УБЕЗПЕЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА**

Метою статті є визначення наслідків впливу стратегії управління ресурсним потенціалом забезпечення корпоративної системи підприємства. Зазначено, що під системою практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом промислового підприємства ми розуміємо сукупність упорядкованих підсистем забезпечення матеріальними, трудовими, фінансовими, інформаційними ресурсами, що знаходяться між собою в стійких відносинах, в рамках якої відбувається процес управління ресурсним потенціалом промислового підприємства, спрямований на досягнення глобальних цілей стратегії корпоративного забезпечення. Крім того, система ресурсного потенціалу, будучи об'єктом практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом, визначає ефективність виробничих процесів. Зроблено висновок, що система управління ресурсним потенціалом промислового підприємства є невід'ємною частиною загальної частини системи управління системою корпоративного забезпечення. Проаналізовано згенерований вектор стратегічних цілей підвищення ефективності практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом промислового підприємства. Запропоновано основні принципи антисипативного управління ресурсним потенціалом підсистем промислового підприємств та схему практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом промислового підприємства з використанням антисипації.

Ключові слова: практико-орієнтована стратегія; управління ресурсним потенціалом; забезпечення корпоративної системи підприємства; синтез; стратегічні цілі; ефективність; антисипативне управління

*VOLOSNIKOVA N.***FORMATION OF A PRACTICAL-ORIENTED STRATEGY OF RESOURCE POTENTIAL MANAGEMENT OF ENTERPRISE SYSTEM ENTERPRISE**

The purpose of the article is to determine the consequences of the impact of the strategy of managing the resource potential of the corporate system of the enterprise. It is noted that under the system of practice-oriented management of resource potential of industrial enterprises we understand a set of orderly subsystems of material, labor, financial, information resources that are in stable relations, within which the process of resource management of industrial enterprises aimed at achieving global goals of corporate security strategy. In addition, the system of resource potential, being the object of practice-oriented management of resource potential, determines the efficiency of production processes. It is concluded that the resource management system of an industrial enterprise is an integral part of the overall management system of the corporate security system. The generated vector of strategic goals of increase of efficiency of practice-oriented management of resource potential of the industrial enterprise is analyzed. The basic principles of antisipative management of resource potential of subsystems of industrial enterprises and the scheme of practice-oriented management of resource potential of industrial enterprise with use of antisyping are offered.

Keywords: Practical-oriented strategy; resource potential management; securing the corporate system of the enterprise; synthesis; strategic goals; efficiency; antisipative management

Вступ. Якщо в статисті можлива тільки оцінка, порівняння ресурсного потенціалу, визначення його достатності, то при аналізі динамічного розвитку з використанням граничного аналізу можна говорити про управління потенціалом забезпечення корпоративної системи підприємства. Система ресурсного потенціалу, будучи об'єктом практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом, визначає ефективність виробничих процесів.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Проблеми корпоративної безпеки в умовах розвинутої ринкової й трансформаційної економіки широко досліджуються науковцями, серед яких можна назвати В.С.Духова, Я.А.Жаліло, М.П.Капустіна, А.В.Кириєнка, Г.В.Козаченко, ВА.Ліпкана, О.М.Лященко, Н.О.Подлужної, В.П.Пономарьова, П.Я.Пригуновата ін.

Проте деякі теоретичні, методологічні і практичні аспекти потребують подальших досліджень, тому що результати досліджень не дають комплексної уяви особливості процесів формування практико-орієнтованої стратегії управління ресурсним потенціалом забезпечення корпоративної системи підприємства.

Метою статті є визначення наслідків впливу стратегії управління ресурсним потенціалом забезпечення корпоративної системи підприємства.

Під системою практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом промислового підприємства ми розуміємо сукупність упорядкованих підсистем забезпечення матеріальними, трудовими, фінансовими, інформаційними ресурсами, що знаходяться між собою в стійких відносинах, в рамках якої відбувається процес управління ресурсним потенціалом промислового підприємства, спрямований на досягнення глобальних цілей стратегії корпоративного забезпечення [1, с. 278-279; 2, с. 187-223]. Система управління ресурсним потенціалом промислового підприємства є невід'ємною частиною загальної частини системи управління системою корпоративного забезпечення (рис. 1).

У формалізованому вигляді вплив загальної матриці бальних оцінок n управління ресурсним потенціалом підсистем промислового підприємства (рис. 2) на вектор стратегічних цілей N має вигляд [3, 4]:

$$N_{ij} = \begin{bmatrix} n_{11}, n_{12}, \dots, n_{1n} \\ n_{21}, n_{22}, \dots, n_{2n} \\ \dots \\ n_{m1}, n_{m2}, \dots, n_{mn} \end{bmatrix}$$

Вага кожної стратегічної цілі розраховується таким чином:

$$w_i = \frac{\sum_{j=1}^n n_{ij}}{\sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n n_{ij}}$$

Вектор стратегічних цілей у конкретний часовий період визначається на основі вагових коефіцієнтів, сформованих на основі ефективності управління ресурсним потенціалом підсистем забезпечення матеріальними (w_1), трудовими (w_2), фінансовими (w_3) та інформаційними (w_4) ресурсами підприємства:

$$\bar{V}_i = \{w_1, w_2, w_3, w_4\}$$

Згенерований вектор стратегічних цілей визначає оптимальний напрям підвищення ефективності практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом промислового підприємства. Аналіз динамічного розвитку з використанням граничного аналізу управління ресурсним потенціалом підсистем дає змогу не тільки сформулювати оптимальний вектор стратегічних цілей, а і виявити взаємозв'язки між ними [5; 6. с.321-334].

Нестабільність факторів і суттєві зміни в мікро- та макроекономічному середовищі системи практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом

промислового підприємства в сучасних умовах характеризуються високим рівнем невизначеності зовнішнього середовища, що впливає на збільшення ризиків і втрат. Тому процеси управління ресурсним потенціалом підприємства є погано формалізованими, так як здійснюються в умовах неповноти і недостовірності вихідної інформації.

Зміни навколишнього середовища призводять до необхідності побудови антисипативної системи управління ресурсним потенціалом.

До системи управління ресурсним потенціалом підсистем промислового підприємства, як і до будь-якої економічної системи, яка функціонує в умовах невизначеності, пред'являються вимоги динамічної стійкості, надійності функціонування, інваріантності щодо зовнішніх ризиків, адаптивності, маневреності. Всі ці вимоги враховуються при розробці на основі адаптивного підходу антисипативної системи управління ресурсним потенціалом [7, 8].

Організація системи антисипативного управління ресурсним потенціалом підсистем промислового підприємства полягає в постійному аналізі загроз в мікро- та макроекономічному середовищі, виявлення їх впливу на діяльність, в результаті чого здійснюється взаємодія управлінських стратегій з цими загрозами. Схема антисипативного управління ресурсним потенціалом підсистем забезпечення ресурсами промислового підприємства приведена на рис. 3.

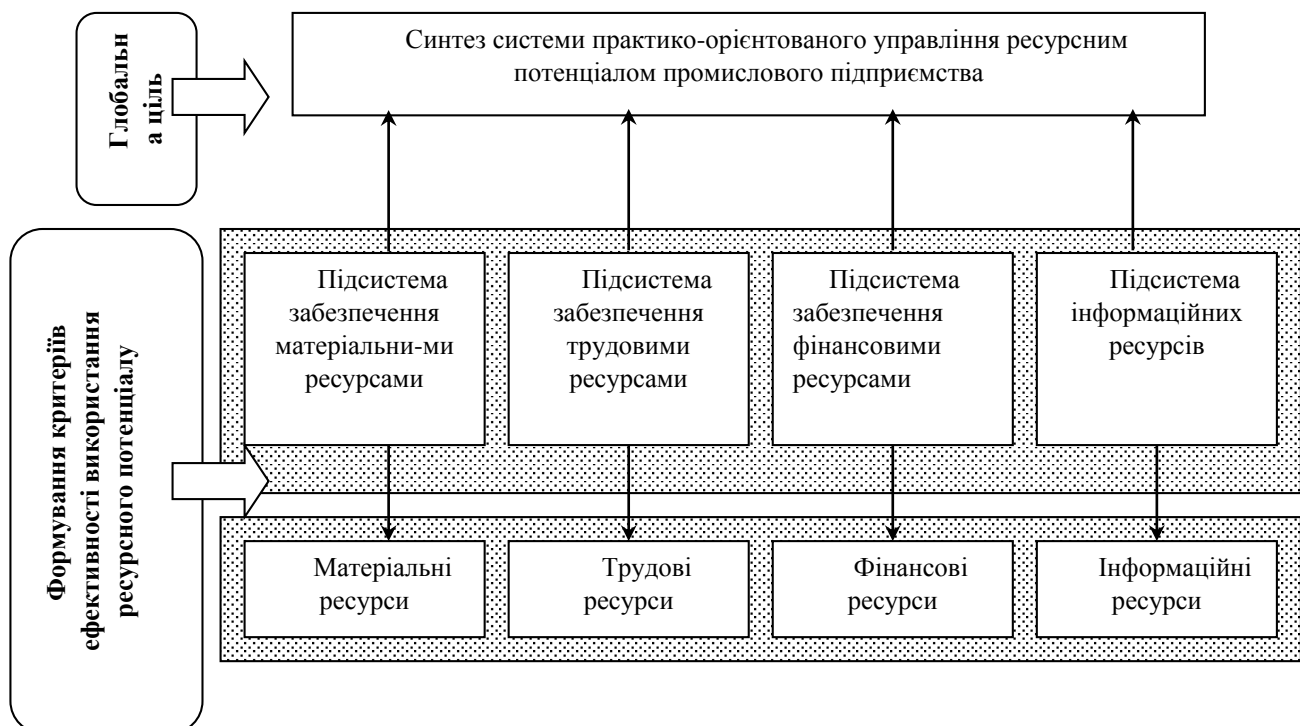

Рис. 1 – Синтез системи практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом промислового підприємства

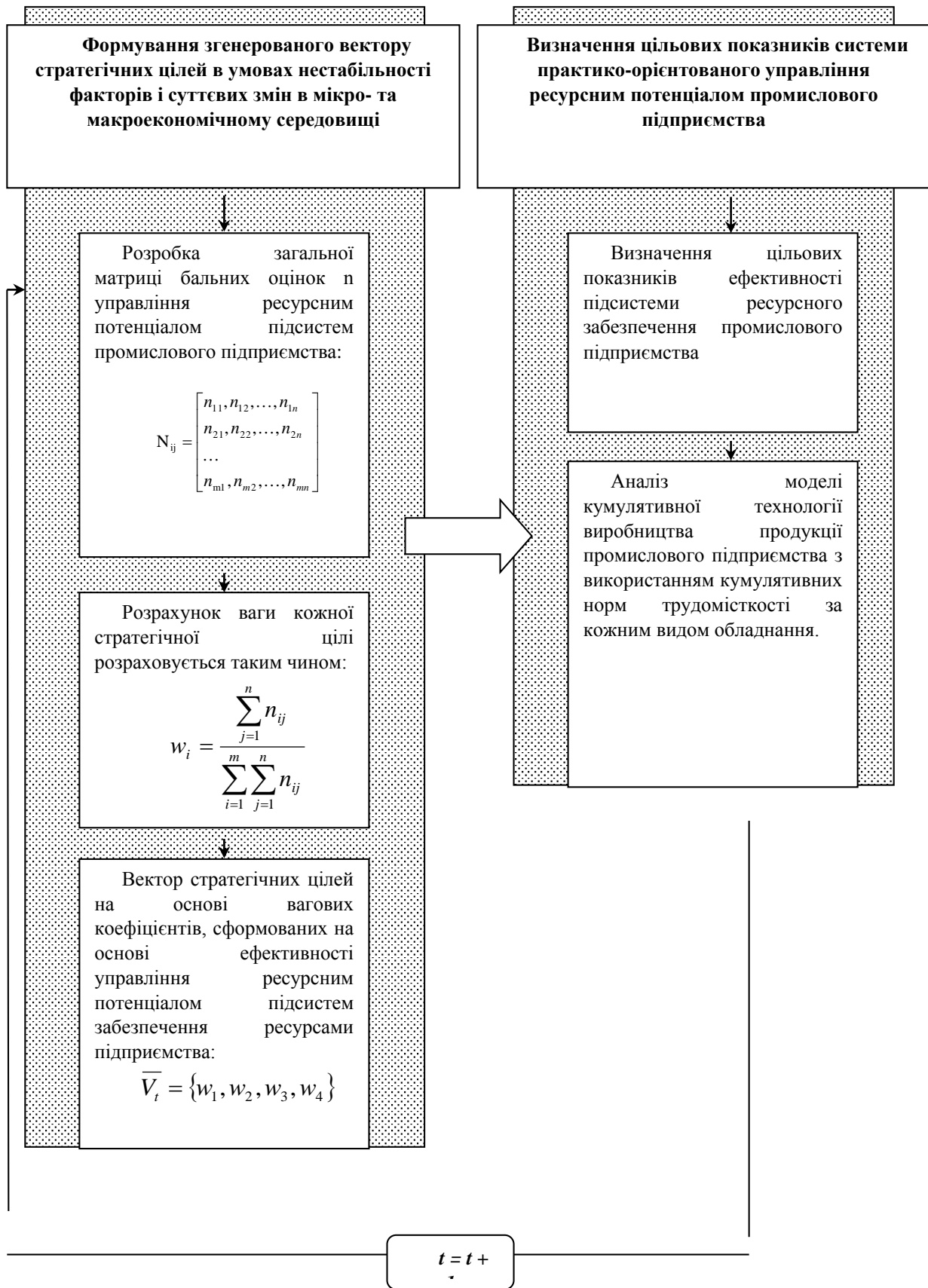

Рис. 2 – Згенерований вектор стратегічних цілей підвищення ефективності практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом промислового підприємства

Під антисипативним управлінням ресурсним потенціалом підсистем промислового підприємства розуміється управління, що спрямоване на погашення перешкод створюваних загрозами мікроекономічного

та макроекономічного середовища, яке за певний проміжок часу і при мінімальних витратах дозволяє переходити до формування та реалізації раніше визначених стратегічних цілей системи управління ресурсним потенціалом діяльності підприємства [9, с. 228-234].

Блок антисипації загроз мікро- та макроекономічного середовища управління ресурсним потенціалом промислового підприємства може перебувати у двох станах «консигнатор потоку» (CS) та «трансмiтер потоку» (TS). Кожному з зазначених станів відповідає множина вхідних та вихідних ресурсних потоків, що формується під впливом множини факторів мікро- та макроекономічного середовища.

Основними принципами антисипативного управління ресурсним потенціалом підсистем промислового підприємства є:

- 1) некорпускулярність процесу управління ресурсним потенціалом;
- 2) з'єднання процесів в інтегровану систему управління ресурсним потенціалом та її коригування під впливом загроз мікро- та макроекономічного середовища;
- 3) паралельність виконання різних, як взаємопов'язаних, так і невзаємопов'язаних між собою завдань на різних етапах управління ресурсним потенціалом підсистем промислового підприємства;
- 4) безперервне планування щодо забезпечення, розподілу ресурсним потенціалом усіх підсистем промислового підприємства.

Процесу управління ресурсним потенціалом обов'язково повинен передувати аналіз загроз, який запобігає кризовому стану ресурсного потенціалу підсистем промислового підприємства. Тому в системі антисипативного управління за мету якого є підвищення ефективності практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом промислового підприємства здійснюється розробка попереджувальних впливів, що спрямовані на ефективну реалізацію наслідків від вхідних. Схема практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом промислового підприємства з використанням антисипації наведена на рисунку 4.

Відповідно, управління ресурсним потенціалом промислового підприємства у стані «консигнатор потоку» приймає вигляд:

$$CS = f(MIS(\{X^{in}\}\{X^{ex}\})\epsilon),$$

де CS – функціональний опис підприємства у стані «консигнатор потоку»;

MIS – множина вхідних ресурсних потоків;

$\{X^{in}\}$ – множина факторів мікроекономічного середовища;

$\{X^{ex}\}$ – множина факторів макроекономічного середовища;

ϵ – випадкова складова, що впливає на управління ресурсним потенціалом промислового підприємства.

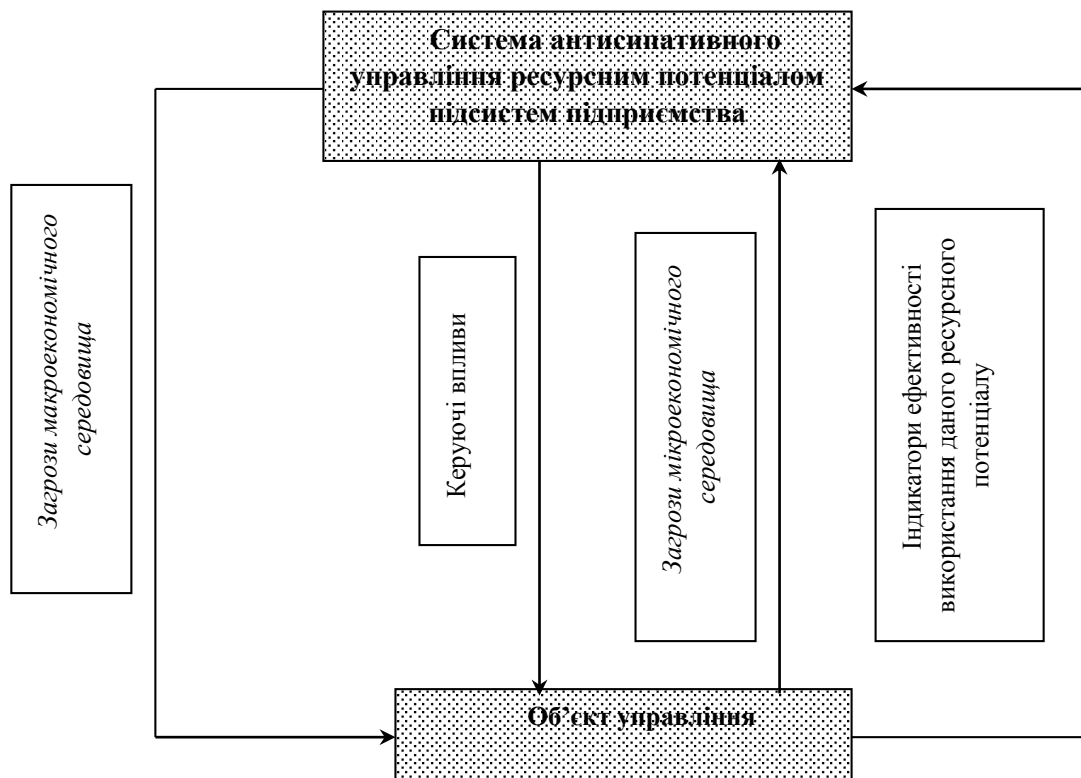

Рис. 3 – Схема організації антисипативного управління ресурсним потенціалом підсистем забезпечення ресурсами промислового підприємства

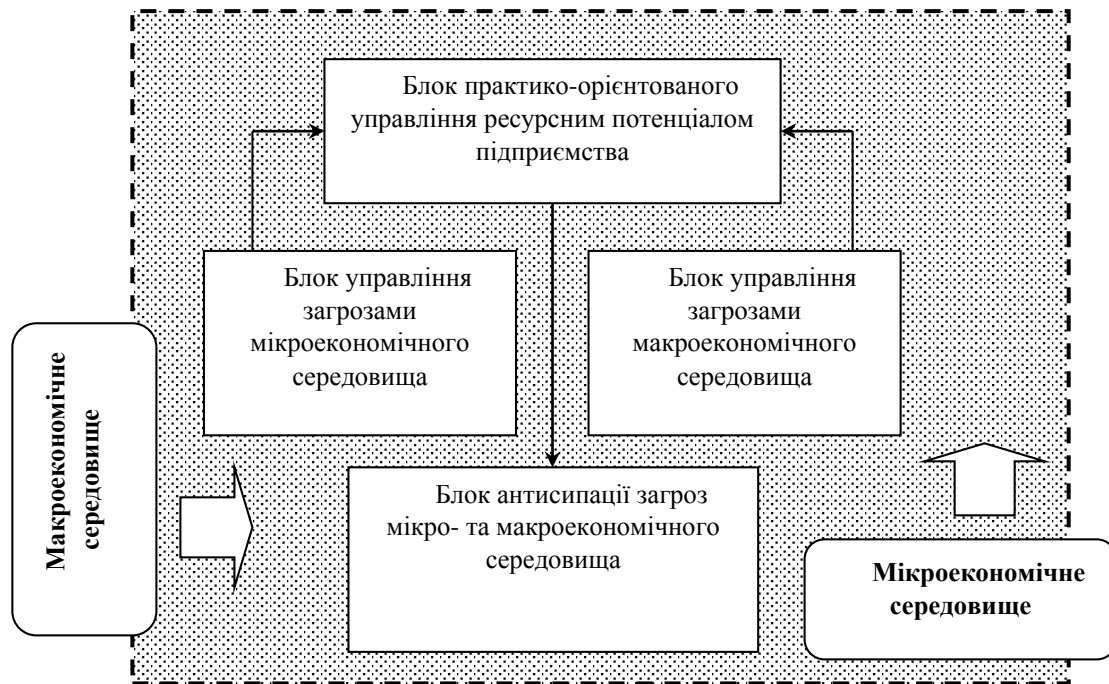

Рис. 4 – Схема практико-орієнтованого управління ресурсним потенціалом промислового підприємства з використанням антисипації

Аналогічно формується управління ресурсним потенціалом промислового підприємства у стані «трансмiтер потоку»:

$$TS = f(MOS(\{X^{in}\}\{X^{ex}\}\epsilon)),$$

де TS – функціональний опис підприємства у стані «трансмiтер потоку»;

MOS – множина ресурсних вихідних потоків.

При практико-орієнтованому управлінні ресурсним потенціалом підприємства від стану «консигнатор потоку» до стану «трансмiтер потоку» приймається рішення щодо розподілу множини вхідних ресурсних потоків за відповідними напрямками. При цьому рішення щодо розподілу ресурсних потоків формується під впливом множини факторів мікро- та макроекономічного середовища та залежить від ресурсного потенціалу початкового стану «консигнатор потоку»:

$$CS \Rightarrow TS = f(MIS, DIR(\{X^{in}\}\{X^{ex}\}\epsilon)),$$

де DIR – розподіл вхідних ресурсів при управлінні ресурсним потенціалом підприємства від стану «консигнатор потоку» до стану «трансмiтер потоку».

Та навпаки, при управлінні ресурсним потенціалом підприємства від стану «трансмiтер потоку» до стану «консигнатор потоку» приймається

рішення щодо розподілу множини вихідних ресурсних потоків за відповідними напрямками. Також, рішення щодо розподілу ресурсних потоків формується під впливом множини факторів мікро- та макроекономічного середовища та залежить від ресурсного потенціалу початкового стану «трансмiтер потоку»:

$$TS \Rightarrow CS = f(MIS, DSR(\{X^{in}\}\{X^{ex}\}\epsilon)),$$

де DSR – розподіл вихідних ресурсів при управлінні ресурсним потенціалом підприємства від стану «трансмiтер потоку» до стану «консигнатор потоку».

Враховання чинника неповноти інформації множини вхідних та вихідних потоків обумовлює необхідність моделювання процесу планування управління ресурсним потенціалом на основі імітації і прогнозу виявлення загроз мікро- та макроекономічного середовища [10].

Принципи управління можна поділити на цільові та функціональні. Головне при цільовому підході є визначення головної мети діяльності з диференціацією ієрархічно-взаємопов'язаних цілей та умовами необхідними для їх реалізації. Функціональний підхід передбачає реалізацію раціональної системи управління з урахуванням конкретних функцій. Система управління ресурсним потенціалом промислового підприємства передбачає свою складну організаційну структуру управління, але з позицій

практико-системного підходу, з метою досягнення максимальної віддачі від використання ресурсного потенціалу слід запроваджувати комплексний, а саме функціонально-цільовий підхід.

Вплив механізму ресурсних потоків на мікроекономічний рівень розвитку промислового підприємства може набувати кількісну та якісну визначеність. Кількісна визначеність ресурсних потоків виступає базою функціонування промислових процесів на підприємствах. А напрями, умови, засоби, завдяки яким відбувається їх ефективне використання, залежить від якісної характеристики дії загального механізму.

Список літератури

1. Спицнадель В.Н. *Основы системного анализа*: Учебн. пособие. СПб.: Изд. дом «Бизнес-пресса», 2000. – 326 с.
2. Могилевский В.Д. *Методология систем: вербальный подход*. М.: ОАО «Издательство «Экономика», 1999. – 251 с.
3. *Основы современного социального управления: теория и методология: учеб. пособие* / под ред. В. Н. Иванова. – М.: Экономика, 2000. – 271 с.
4. Тихонов А. В. *Социология управления. Теоретические основы*. – СПб.: Изд-во СПбГУ, 2000. – 324 с.
5. Тамбовцев В. Л. *Государство и переходная экономика: пределы управляемости*. – М., 1997. – 125 с.
6. Аккоф Р. *Планирование будущего корпорации* / Р. Аккоф. – М.: Прогресс, 1985. – 431 с.
7. Ареф'єва О.В. *Планування економічної безпеки підприємств* / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузьменко. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 170 с.
8. Бандурка О. М. *Основы экономической безопасности* / О. М. Бандурка, В. С. Духов, К. Я. Петрова, І. М. Черв'яков. – Х.: Вид-во Нац. ун-

ту внутр. справ, 2003. – 236 с.

9. Рапопорт А. *Общая теория систем*. – М.: «Мир», 1966. – С. 325.
10. Акоф Р. Л., Сасиени М. *Методы исследования операций* / Пер. с англ. – М.: Мир, 1971. – 536 с.

References (transliterated)

1. Spicnadel V.N. *Osnovy sistemnogo analiza*: Uchebn. Posobie [Fundamentals of Systems Analysis: Textbook. allowance]. Sankt-Peterburg: Izd. dom «Biznes-pressa», 2000. – 326 p.
2. Mogilevskij V.D. *Metodologiya sistem: verbalnyj podhod* [Systems Methodology: Verbal Approach]. Moscow: OAO «Izdatelstvo «Ekonomika», 1999. – 251 p.
3. *Osnovy sovremennogo socialnogo upravleniya: teoriya i metodologiya: ucheb. posobie* [Fundamentals of modern social management: theory and methodology: textbook. allowance]/ pod red. V. N. Ivanova. – Moscow: Ekonomika, 2000. – 271 p.
4. Tihonov A. V. *Sociologiya upravleniya. Teoreticheskie osnovy* [Sociology of management. Theoretical basis]. – Sankt-Peterburg: Izd-vo SPbGU, 2000. – 324 p.
5. Tambovcev V. L. *Gosudarstvo i perehodnaya ekonomika: predely upravlyaemosti* [State and transitional economy: limits of manageability]. – Moscow, 1997. – 125 p.
6. Akkof R. *Planirovanie budushego korporacii* [Planning the future of the corporation] – Moscow: Progress, 1985. – 431 p.
7. Aref'yeva O.V. *Planuvannya ekonomichnoyi bezpeki pidpriyemstv* [Planning for the economic security of enterprises] / O. V. Aref'yeva, T. B. Kuzmenko. – Kiev: Vid-vo Yevrop. un-tu, 2005. – 170 p.
8. Bandurka O. M. *Osnovi ekonomichnoyi bezpeki* [Fundamentals of economic security] / O. M. Bandurka, V. Ye. Duhov, K. Ya. Petrova, I. M. Cherv'yakov. – Kharkiv: Vid-vo Nac. un-tu vnutr. sprav, 2003. – 236 p.
9. Rapoport A. *Obshaya teoriya sistem* [General systems theory]. – Moscow: «Mir», 1966. – P. 325.
10. Akof R. L., Sasieni M. *Metody issledovaniya operacij* [Operations Research Methods] / Per. s angl. – Moscow: Mir, 1971. – 536 p.

Надійшла (received) 12.12.2022

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Волоснікова Наталія Миколаївна (Volosnikova Nataliia) – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри загальної економічної теорії, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”: (066)6546909, Nataliia.Volosnikova@khp.edu.ua